

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta
Oddělení ruského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Verbonominální spojení v ekonomických a právnických
textech v ruštině a češtině**

Verb-nominal Constructions in Economic and Legal Texts in
Russian and Czech

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Vypracovala: Marie Tikovská

Studijní obor: Cizí jazyky pro evropský a mezinárodní obchod –
ruský jazyk

České Budějovice 2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Verbonominální spojení v ekonomických a právnických textech v ruštině a češtině vypracovala samostatně s použitím odborné literatury a pramenů, jejichž seznam uvádím v závěru práce.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 12.4.2012

.....
Marie Tikovská

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce PhDr. Martě Vágnerové, Ph.D. za její individuální přístup, cenné rady a připomínky.

Název práce: Verbonominální spojení v ekonomických a právnických textech v ruštině a češtině

Vypracovala: Marie Tikovská

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Anotace

Počet stran: 46, Úvod, Teoretická část, Praktická část, Závěr, Resumé v ruském jazyce, Seznam použitých zdrojů.

Účelem této bakalářské práce bylo sestavit ucelený přehled o verbonominálních spojeních vyskytujících se v právnických a ekonomických textech. Teoretická část se zaměřuje na stylistické vymezení a jazykové prostředky daných textů a na charakteristiku verbonominálních spojení. Praktickou část tvoří slovníček verbonominálních spojení a následná analýza vyexcerpovaného materiálu.

Title of the thesis: Verb-nominal Constructions in Economic and Legal Texts in Russian and Czech

Written by: Marie Tikovská

Supervisor of the thesis: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Annotation

Numer of pages: 46, Introduction, Theoretical part, Practical part, Conclusion, Resume in Russian Language, Bibliography.

The purpose of this thesis was to provide an overview of verb-nominal constructions in economic and legal texts. The theoretical part focuses on the stylistics definition and language means of these texts and the characteristics of verb.nominal constructions. The practical part consists of a dictionary of verb-nominal constructions and subsequent analysis of excerpted material.

Obsah

Obsah	6
Úvod	7
1. Teoretická část	8
1.1 Stylistické vymezení ekonomických a právnických textů	8
1.2 Specifika a jazykové prostředky využívané v ekonomických a právnických textech	13
1.3 Verbonominální spojení – pojem, vznik a komponenty	15
2. Praktická část	18
2.1 Slovníček verbonominálních spojení	18
2.2 Analýza vyexcerpovaného materiálu	34
2.2.1 Komponenty verbonominálních spojení.....	35
2.2.2 Verbonominální spojení s předložkou	36
2.2.3 Způsoby překladu verbonominálních spojení	38
Závěr	40
Резюме	41
Seznam použitých zdrojů	43

Úvod

Téma verbonominálních spojení v ekonomických a právnických textech v ruštině a češtině jsem si vybrala z toho důvodu, že studium odborné ruštiny obecně mne velmi baví a chtěla bych se jím zabývat i v budoucnu. Už od začátku bylo zřejmé, že se nebude jednat o zrovna jednoduché téma, ale právě to mě utvrdilo v přesvědčení napsat o něm bakalářskou práci.

A zvolila jsem dobře, poněvadž práce s tímto tématem byla nesmírně zajímavá a originální. Bohužel dostupnost odborné literatury o verbonominálních spojeních není právě nejlepší, což byl pravděpodobně největší problém, na který jsem během psaní práce narazila.

Ačkoli jsou verbonominální spojení hojně využívaným jazykovým prostředkem a běžně jsem se s nimi ve škole i v tisku a na internetu setkávala, nevěděla jsem o nich do té doby, než jsem si je zvolila jako téma své bakalářské práce, téměř nic. Na první pohled verbonominální spojení sice vypadají poměrně jednoduše, ale bylo nezbytně nutné prostudovat několik odborných publikací, abych byla schopna se v této problematice bezpečně orientovat a především odlišit verbonominální spojení od „obyčejného“ spojení slovesa s podstatným jménem. Největším přínosem, který mi práce s tímto tématem dala, shledávám značné rozšíření mé slovní zásoby odborné ruštiny a také získání nových poznatků z oblasti jazykovědy.

Cílem této bakalářské práce je sestavit ucelený obraz o verbonominálních spojeních v ekonomických a právnických textech. Těžištěm práce je pak slovníček verbonominálních spojení, který obsahuje celkem 483 verbonominálních spojení se slovesy vidu dokonavého, vyexcerpovaných z učebnic ruské obchodní korespondence, odborné literatury, vzorů smluv a také několika odborných slovníků.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních částí, a sice teoretické a praktické. Část teoretická se zabývá stylistickým vymezením ekonomických a právnických textů, charakteristikou, vznikem a komponenty verbonominálních spojení. V části praktické pak dominuje zmíněný slovníček, doplněný o analýzu získaného korpusu, kde se jsem se za pomoci grafů pokusila o porovnání obecně platných tvrzení o verbonominálních spojeních s výsledky svého zkoumání úzce zaměřené skupiny těchto spojení.

1. Teoretická část

1.1 Stylistické vymezení ekonomických a právnických textů

V ruštině ekonomické a právníké texty řadíme do odborného stylu, resp. do stylu prakticky odborného (v ruštině официально-деловой стиль), který se dále člení na tři „podkategorie“ (v ruštině „разновидность“), a sice 1) diplomacii (разновидность дипломатическая), 2) zákonodárství (разновидность законодательная) a 3) administrativu (разновидность административно-канцелярская). (Кол. авторов 2007: 116,117). Podobnou klasifikaci ruského odborného stylu uvádějí i L.R. Duskajeva a O.V. Protopopova (http://stylistics.academic.ru/32/Жанры_официально-делового_стиля), přidaly však ještě čtvrtou podkategorii, a to soudnictví (разновидность юрисдикционная). Sestavily přehlednou tabulku s příklady dokumentů, která umožňuje lepší orientaci v dělení ruského odborného stylu :

Podkategorie	Formy řeči	Druhy činnosti		
		Předpisy	Žádosti, petice	Oznámení
Zákonodárství	Písenné	<i>Zákony, normativní akty, vyhlášky, rozhodnutí</i>		
	Ústní		<i>Odvolací parlamentní projevy</i>	<i>Parlamentní projevy, debaty</i>

Soudnictví	Písemné	<i>Obžaloby, rozsudky, definice, soudní rozhodnutí, příkazy k zadržení</i>	<i>Odvolání, odpor, závazky</i>	<i>Procesní úkony, protokoly</i>
	Ústní		<i>Soudní projevy</i>	<i>Výslechy, prohlášení</i>
Administrativa	Písemné	<i>Řády, předpisy, smlouvy (pojistné, pracovní)</i>	<i>Petice, soukromé žaloby, obchodní dopisy (typu nabídka a reklamace)</i>	<i>Autobiografie, životopis, bankovní dokumenty (akreditiv, šek), obchodní dopisy</i>
	Ústní	<i>Instrukce (předané ústně i telefonicky)</i>	<i>Aukce, prezentace</i>	<i>Obchodní jednání, besedy, telefonní hovory</i>

Diplomacie	Písemné	<i>Mezinárodní smlouvy, dohody, pakty, protokoly</i>	<i>Soukromé nóty</i>	
	Ústní			<i>Společná prohlášení, memoranda</i>

(přeloženo z <http://stylistics.academic.ru>)

Co se týče češtiny, není stylistické vymezení zejména u právnických textů zcela jednoznačné. Problémem je prolínání funkčních stylů, které znemožňuje uvést příslušnost pouze k jednomu z nich. Touto tematikou se ve své diplomové práci zabývá Kateřina Kuboňová (2010). Ta se domnívá, že právní jazyk má kromě odborného stylu nejvíce společných rysů se stylem administrativním. Toto tvrzení dále opírá o myšlenku Milana Jelínka, autora sborníku *Jazyk a jeho užívání*, který tvrdí, že „by bylo vhodné funkční administrativní styl nazývat stylem administrativně-právním, vzhledem k tomu, že má funkci prakticko-právní a užívá typických prostředků právního vyjadřování“ (Jelínek 1996: 241-242, cit. v Kuboňová 2010: 9). Dané tvrzení podporuje i další autor, Jan Kořenský: „I když lze na dané bázi právních textů pozorovat určité odchylky od administrativního stylu, nelze z těchto výsledků soudit na zásadní rozdíly mezi stylem administrativním a „stylem“ právních textů“ (Kořenský a kol. 1999: 67, cit. v Kuboňová 2010: 10).

Jak již bylo zmíněno, ekonomické a právní texty můžeme řadit i do odborného funkčního stylu. To dokládá například článek Mgr. Petra Šišky (<http://coptel.coptkm.cz/index.php?action=2&doc=32708&instance=2>), v němž je odborný styl členěn podle stupně odbornosti adresáta na vědecký (teoretický), popularizační a prakticky odborný styl. Do kategorie prakticky odborného stylu spadají právě ekonomické a právní texty spjaté s praktickou činností v oboru.

Na základě těchto informací se nám tedy jako ideální řešení jeví zařazení ekonomických a právních textů na pomezí funkčního stylu administrativního a odborného. Je však nutné dodat, že v současnosti díky dynamickému rozvoji jazyka i

společnosti existuje více způsobů klasifikace funkčních stylů, záleží vždy na pohledu autora. Podobně se o „systému“ funkčních stylů vyjadřuje kolektiv autorů Příruční mluvnice češtiny: „Jak vyplývá z jejich pojmenování, kritériem pro jejich vymezení jsou zobecněné komunikační funkce, kterým slouží. Vzhledem k tomu, že se v našich i zahraničních stylistikách uvádí nespočet základních funkcí a že kolísá také vymezení jejich vlastností, a také vzhledem k tomu, že s vývojem společnosti přibývají nové funkce, nemůžeme podat definitivní klasifikaci funkčních stylů“ (Kol. autorů 2003: 724). Graficky znázorňují funkční styly takto :

Tabulka funkčních stylů:

Komunikační funkce	Funkční styl
estetickoaktualizační (- ve vyprávění, - řidč. popisu, - dialogích)	styl umělecký (- <i>prozaický</i> , - <i>dramatický</i> , - <i>poetický</i>)
konverzační (- v prostředí soukromém - veřejném)	styl konverzační (- <i>soukromý</i> , - <i>veřejný</i>)
epistolární (korespondenční) (-v prostředí soukromém, - veřejném)	styl epistolární (- <i>soukromý</i> , - <i>veřejný</i>)
odborná (- <i>teoretická</i> , - <i>praktická</i> , - <i>popularizační</i>)	styl odborný (- <i>vědecký</i> , - <i>odborněpraktický</i> , - <i>odborněpopularizační</i>)
právně-administrativní (úřední)	styl právně-administrativní (úřední)
ekonomická (hospodářská)	styl ekonomický (hospodářský)
propagační	styl propagační (reklamní)

získávací pro ideologii	styly ideologické (např. náboženský)
publicistická (novinářská) (- <i>zpravodajská</i> , - <i>úvahová</i> , - <i>interviewová</i> , - <i>přesvědčovací</i>)	styl publicistický (novinářský) (- <i>zpravodajský</i> , - <i>úvahový</i> , - <i>interviewový</i> , - <i>přesvědčovací</i>)
esejistická	styl esejistický
direktivní	styl direktivní
orientační	styl orientační

(Kol. autorů 2003: 725)

Vzápětí ovšem dodávají: „Tabulku funkčních stylů by bylo možné rozšířit o další styly, k nimž lze dospět různým směřováním zobecňovacího procesu, ale i snižováním nebo zvyšováním stupně zobecňování. Pro stylistickou praxi má však význam popis těch funkčních stylů, které se vyznačují zřetelnými výběrovými a textotvornými tendencemi“ (Kol. autorů 2003: 725).

Ukázali jsme si tedy, že stylistické vymezení ekonomických a právnických textů není jednoznačné. Pro účely této práce nám postačí vycházet z toho, že tyto texty spadají částečně do dvou funkčních stylů, a sice administrativního a odborného.

1.2 Specifika a jazykové prostředky využívané v právnických a ekonomických textech

Charakteristiky českého a ruského (označovaného jako «официально-деловой») odborného stylu se v zásadě výrazně neliší. Pro oba platí následující: „Nutnými vlastnostmi kvalitního odborného vyjadřování jsou přesnost, věcnost, soustavnost, jednoznačnost, jasnost a zřetelnost předávané informace. Text je explicitní, tj. sdělovaný obsah vyjadřuje výslovně“ (Čechová a kol. 2003: 179). Dalším specifikem je složitá větná stavba, užívání dlouhých souvětí a celková stylistická složitost. Díky tomu se velký důraz klade na textovou výstavbu, které předchází fáze přípravná – shromažďování materiálu, studium odborné literatury a příprava poznámkového aparátu. Autor tedy vytváří promyšlenou kompozici, buďto horizontální (popisný název, jasně oddělený úvod, vlastní text a závěr) nebo vertikální (text doplňují další pomocné prostředky, např. poznámkový aparát či odkazy na odbornou literaturu). Nežádka se v odborných textech setkáváme také s různými doplňky, tzv. prostředky jiných kódů, jako jsou schémata, ilustrace a grafiky. Neméně důležitá je spisovnost vyjadřování, užíváme vždy slovní zásobu bez citového zabarvení.

„Nejcharakterističtější rysy odborného vyjadřování se tradičně nacházejí v oblasti slovní zásoby. Zde se vytvořila specifická vrstva lexikálních jednotek – termínů, odborných názvů – většinou substantivních pojmenování, méně sloves a jiných slovních druhů. Ty tvoří odbornou stylovou vrstvu. Termínem se z hlediska lexikologie rozumí takové pojmenování, které je v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu oboru“ (Čechová a kol. 2003: 184). V současnosti hojně přibývá nových termínů, jež vznikají nejčastěji přejímáním cizích termínů převážně původu profesního nebo slangového (stornovat, zalogovat se, kliknout). Abychom porozuměli termínům, je třeba mít určité vzdělání nebo praxi v daném oboru. To je jeden ze základních rozdílů mezi termínem a neterminologickým výrazem. Jelikož je škála termínů do jisté míry „omezená“, dochází logicky ke stereotypnosti odborného vyjadřování a ke zvyšování indexu opakování slov oproti ostatním funkčním stylům.

Pro doplnění a shrnutí poznatků o odborném stylu využijeme parafrázovaný úryvek z ruské učebnice «Практическая стилистика русского языка» (Кол. авторов 2007), která jako základní specifika uvádí: nepoužívá se „hovorová“ («просторечно-разговорная») a citově zabarvená («эмоционально окрашенная») slovní zásoba, naopak se využívají podstatná jména odvozená od sloves («отглагольные

существительные», např. несоблюдение – nedodržení), předložky odvozené od podstatných jmen («отыменные предлоги», např. в силу – na základě), verbonominální spojení (расщеплённые сказуемые, např. оказать помощь - pomoci); v textu se hojně vyskytují pasivní konstrukce (оплата гарантируется – platba je zaručena); je nutné oslovovat lidi jejich funkcemi, a to ve formě mužského rodu (a to i v případě, že mluvíme o ženě – např. свидетель Зарыпова – svědkyně Zarypovová).

Nyní se dostáváme k administrativnímu stylu. Ukážeme si mimo jiné, které prostředky nás v předchozí části vedly k zařazení právnických a ekonomických textů právě do tohoto funkčního stylu. „Administrativní styl řadíme do věcných objektivních stylů, a to do stylů s odbornou funkcí sdělovací spjatou s uvedenými funkcemi, regulativní a operativní. Regulativní a operativní funkce mají totiž značný průnik s jinými funkčními styly, a to s oblastí stylů odborných“ (Čechová a kol. 2003: 194). Dalším „důkazem“ jsou typické slohové útvary administrativního stylu: úřední dopis, rozsudek, protokol, zápis, oznámení, žádost, dopis instituci, vyhláška, životopis aj. Administrativní sféra pracuje s terminologií jiných oborů, má však vypracovanou i vlastní závisující na tom, jaké konkrétní oblasti administrativa v daném případě slouží (např. poplatník, urgence, faktura, spotřební daň, kupní smlouva, dlužná částka). Důraz je kladen na rychlost a stručnost vyjádření a zpracování, což vede k hojnému užívání zkratk a zkratkových slov a jejich odvozenin. Útvary administrativního stylu často představují jakýsi standardizovaný vzor, který je v konkrétních případech pouze doplňován obsahovým materiálem (např. předtištěné formuláře – rozsudek, dotazník, vzory obchodních dopisů či životopisů).

1.3 Verbonominální spojení – pojem, vznik a komponenty

Při zkoumání verbonominálních spojení je kromě ne právě nejlepší dostupnosti příslušné literatury velkým problémem také terminologická nejednotnost. O té se ve své monografii zmiňuje L'. Kralčák (Kralčák 2005), který konstatuje, že verbonominální spojení jsou označována „poměrně širokým terminologickým registrem“ (Kralčák 2005: 15). Uvádí například termíny: „rozložené slovesné vazby (Jedlička 1974); analytická verbonominální spojení (Vácha 1976); slovesně-jmenná spojení, resp. ustálená slovesně-jmenná spojení (Pisárčiková 1977); analytické predikáty (Macháčková 1983); multiverbizovaná spojení (Ondrejovič 1988); verbonominální spojení (Jarošová 2000) atd.“ (Kralčák 2005: 15). Autor jiné monografie o verbonominálních spojení, Jan Gregor, dokonce sestavil značně obsáhlý „výběrový slovníček termínů pro označení VNS“ (Gregor 2008: 238-247), ve kterém uvádí ruské názvy verbonominálních spojení z celkem 86 prací, české názvy z 59 prací. My jsme si k této práci zvolili tři základní prameny, v nichž nalezneme tato pojmenování: analytická verbonominální spojení (Kralčák 2005), ustálená verbonominální spojení (Gregor 2008) a multiverbální pojmenování¹ (Rudincová 2000).

Uvedení autoři zkoumají také vznik verbonominálních spojení a jeho důvody. J. Gregor i B. Rudincová tento jev nazývají shodně multiverbizace. Rudincová ho popisuje jako „proces, jehož podstatou je transformace jednoslovného pojmenování ve víceslovné. Dochází tedy ke vzniku nového pojmenování při koexistenci původního pojmenování jednoslovného (Jedlička 1969: 95n.; Man 1972: 136n.; cit. v Rudincová 2000: 162). Avšak mezi jednotkami multiverbálními a motivačně koexistujícími jednoslovnými jednotkami nejde o významovou totožnost, ale pouze o významovou podobnost, kterou podle Jedličky lze zahrnout pod pojem částečné synonymie“ (Jedlička 1969: 97; 1974: 172; cit. v Rudincová 2000: 162). „Proces multiverbizace i jeho výsledek, vznik a existenci ustálených verbonominálních spojení, lze chápat ve shodě s V. Vlkovou (Vlková 1990: 1, cit. v Gregor 2008: 174) jako rezultat celé řady specifických současných vývojových tendencí. Jedná se především o: tendenci k intelektualizaci jazyka (rostoucí vliv a prestižní postavení především stylové vrstvy

¹ Multiverbální pojmenování Rudincová dále dělí na „analytická slovesně-jmenná pojmenování“ (ASJP) vystupující jako konkurenční jednotky jednoslovných slovesných pojmenování a na slovesně-jmenná spojení, která sice vznikla podle modelu ASJP, ale nemají jednoslovný ekvivalent a v jazyce vystupují jako jediný prostředek pro označení určitého procesu nebo děje (Rudincová 2000: 163,165).

odborné, potřeba přesného a jednoznačného vyjadřování); tendenci ke specializaci jazykových prostředků, tendenci diferenciacní, tendenci k vyjadřování explicitnímu a abstraktnímu, tendence nominalizační, tendence k analytičnosti vyjadřování“ (Gregor 2008: 174).

„Ustálená verbonominální spojení (VNS) lze podle našeho názoru pokládat za jeden ze základních, stěžejních jazykových prostředků ruského odborného, publicistického a administrativního stylu. Lze bez nadsázky konstatovat, že ustálená verbonominální spojení jsou jedinečným, produktivním, a tedy perspektivním jazykovým fenoménem, unikátní jazykovou univerzálií. Vyskytují se totiž v počtu několika tisíc slovních spojení v mateřské a/či během života osvojované mluvě několika miliard lidí všech kontinentů planety. Jejich význam nadto s postupem procesu globalizace světa ve jménu obchodu a vědy, tj. zvl. v důsledku šíření vlivu velkých a zavedených světových jazyků (angličtiny, ruštiny, němčiny ad.), se vší pravděpodobností dále poroste“ (Gregor 2008: 7, 10).

Většina verbonominálních spojení se skládá ze dvou významových složek – formálního slovesa a abstraktního substantiva (popř. substantivizovaného adjektiva). Podstatné jméno se může vyskytovat i v předložkovém tvaru (např. удержатъ в памяти – zapamatovat si). „Základní modelová rovnice tedy vypadá takto: VNS = VERBUM + SUBSTANTIVUM. Formální sloveso vystupuje jakožto gramaticky opěrný člen VNS, jako strukturní centrum spojení a slouží většinou k vyjádření čistě gramatických významů a procesů neboli děje. Zachovává si svůj význam slovního druhu, své morfologické znalosti a kategorie vidu, osoby, času, způsobu a rodu. Má kategoriální význam a označuje děj v nejširším významu tohoto slova. Význam VNS jako celku tedy spočívá v mluvnicky závislém, plnovýznamovém sémantickém komponentu – abstraktním substantivu či substantivizovaném adjektivu, jež se stávají sémantickým jádrem spojení“ (Gregor 2008: 12). Podstatné nebo zpodstatnělé přídavné jméno je nositelem informace a z pohledu skladby je závislé na slovese. VNS bývají častokrát významově souvztažná s plnovýznamovými slovesy, která mívají společný základ právě se substantivem (оказывать влияние – влиять). „Formální slovesa jsou neplnovýznamové lexémy, které se zformovaly na bázi původních plnovýznamových sloves a svůj status (svůj kategoriální ráz) napodobují až při utváření osobitého analytického typu slovesně-jmenného spojení“, domnívá se L'. Kralčák (Kralčák 2005: 37). Podle Jana Gregora existuje takovýchto sloves několik stovek. S nimi se pak váže několik tisíc abstraktních substantiv. Dodává ale, že okruh těchto substantiv se neustále

rozšiřuje o nová pojmenování. „Lze proto konstatovat, že VNS představují jak v ruštině, tak v češtině velice produktivní typ analytického pojmenování, kdy na základě již existujících modelů stále vznikají nová spojení“ (Gregor 2008: 174).

2. Praktická část

2.1 Slovníček verbonominálních spojení

В

ввести в движение	– uvést do pohybu, rozhýbat
ввести в расходы	– zahrnout do nákladů
ввести в состав	– přijmout za člena
ввести в строй	– uvést do chodu
ввести в употребление	– zavést
ввести в эксплуатацию	– uvést do provozu, zprovoznit
ввести монополию	– zavést monopol
ввести накладки	– uplatnit přírážky
ввести наценку	– zavést přírážku
ввести новшества	– zavést novinky
ввести ограничения	– zavést omezení, omezit
ввести эмбарго	– vyhlásit embargo
взять в аренду	– vzít do pronájmu, pronajmout (si)
взять в долг	– vzít na dluh, půjčit si
взять в пай	– přijmout za společníka
взять в расчёт	– vzít v úvahu, uvážit
взять власть	– převzít moc
взять обязательство	– přijmout závazek, zavázat se
взять под арест	– zatknout, uvěznit
взять под контроль	– převzít pod kontrolu
взять под стражу	– zatknout, uvěznit
взять расчёт	– dát výpověď (zaměstnavateli)
взять шефство	– převzít patronát
взять штраф	– vybrat pokutu
включить в договор	– zahrnout do smlouvy
вменить в вину	– obvinit
внести вклад	– přispět k něčemu
внести в кадастр	– zanést do katastru, zaknihovat
внести в протокол	– zapsat do protokolu, zaprotokolovat

внести в расходы	– zahrnout do nákladů
внести в смету	– zahrnout do rozpočtu
внести в список	– zahrnout do seznamu
внести в таблицы	– zanést do tabulek
внести взнос	– zaplatit příspěvek, přispět
внести деньги	– vložit peníze, přispět na něco
внести задаток	– složit, zaplatit zálohu
внести изменение	– pozměnit
внести на депозит	– deponovat
внести на рассмотрение	– předložit k projednání
внести налог	– zaplatit daň
внести предложение	– předložit návrh
внести проект	– podat návrh
возместить недостаток	– nahradit, uhradit ztráty
возместить расходы	– nahradit, uhradit náklady
возместить убытки	– nahradit škody, odškodnit
возместить ущерб	– nahradit ztrátu, odškodnit
встать на защиту	– chránit
встать на ремонт	– být v opravě
встретить затруднения	– narazit na překážky
вступить в договор	– sjednat/uzavřít smlouvu
вступить в общество	– vstoupit do spolku
вступить в переговоры	– zahájit jednání
выбрать депутатов	– zvolit poslance
выбрать альтернативу	– zvolit alternativu
вывести из строя	– vyřadit z provozu
вывести формулу	– odvodit vzorec
выдать аванс	– dát zálohu, zálohovat
выдать вексель	– vystavit směnku
выдать коносамент	– vystavit konosament
выдать концессию	– vydat koncesi
выдать ордер	– vydat zatykač
выдать патент	– vydat patent

выдать пособие	– vyjádřit podporu, podpořit
выдать преступника	– vydat zločince
выдать пропуск	– dát propustku
выдать разрешение	– vydat povolení
выдать справку	– vydat osvědčení, potvrzení
выдать ссуду	– poskytnout půjčku
выдать товар	– vydat zboží
выдвинуть аргумент	– uvést důvod, odůvodnit
выдвинуть вопрос	– nastolit otázku
выдвинуть кандидатом	– navrhnout za kandidáta
выдвинуть на должность	– navrhnout do funkce
выдвинуть предложение	– podat návrh, přijít s návrhem
выдвинуть требование	– vznést požadavky, požadovat
вызвать в полицию	– předvolat na policii
вызвать интерес	– vyvolat zájem, zaujmout
вызвать конфликт	– vyvolat konflikt
вызвать отклик	– vyvolat ohlas
вызвать свидетелей	– předvolat svědky
выйти в финал	– dostat se do finále
выйти из-под ареста	– být propuštěn z vazby, z vězení
вынести благодарность	– vyjádřit vděčnost, poděkovat
вынести вердикт	– vynést verdikt
вынести опыт	– získat zkušenost
вынести под строку	– poznamenat pod čáru
вынести постановление	– přijmout usnesení
вынести приговор	– vynést rozsudek
вынести резолюцию	– přijmout nařízení
вынести решение	– vynést rozhodnutí, rozhodnout
выполнить постановление	– splnit ustanovení
выпустить акции	– dát akcie do oběhu
выпустить в обращение	– dát do oběhu
выпустить в продажу	– dát do prodeje
выпустить в свет	– publikovat
выпустить деньги	– dát do oběhu peníze

выпустить облигации	– vydat obligace
выпустить продукцию	– vyrobit
выразить благодарность	– vyjádřit vděčnost, poděkovat
выразить доверие	– vyjádřit důvěru
выразить недоверие	– vyjádřit nedůvěru
выразить сомнение	– vyjádřit pochybnost, zpochybnit
выразить тревогу	– vyjádřit obavu
высказать мнение	– vyjádřit názor
высказать претензии	– vyjádřit připomínky
высказать сомнение	– vyjádřit pochybnost, zpochybnit
выставить аккредитив	– vystavit akreditiv

Д

дать аудиенцию	– udělit audienci
дать в пользование	– dát do užívání
дать вексель	– vystavit směnku
дать взаём	– dát půjčku, půjčit
дать взятку	– dát úplatek, podplatit
дать время	– poskytnout čas
дать выговор	– pokárat, napomenout
дать гарантии	– poskytnout záruky, garantovat
дать дотацию	– dát dotaci, dotovat
дать доход	– přinést zisk, vynést
дать импульс	– dát impuls
дать информацию	– dát informace, informovat
дать квитанцию	– dát potvrzení, potvrdit
дать комментарий	– dát komentář, okomentovat
дать критику	– zkritizovat
дать льготу	– poskytnout, dát slevu, slevit
дать на обсуждение	– dát k projednání
дать на продажу	– dát do prodeje
дать направление	– udat směr, nasměrovat
дать обещания	– dát slib, přislíbit

дать объяснения	– dát objasnění, objasnit
дать определение	– dát vymezení, vymežit
дать орден	– udělit řád, vyznamenat
дать ориентиры	– poskytnout vodítka
дать ответы	– dát odpověď, odpovědět
дать отсрочку	– dát odklad, odložit
дать повод	– vyvolat
дать подписку	– písemně se zavázat
дать права	– dát právo, oprávnit
дать проценты	– dát provize, úroky
дать работу	– dát práci, zaměstnat
дать расписку	– vydat potvrzení
дать распоряжения	– dát instrukce, instruovat
дать расчёт	– dát výpověď (zaměstnanci), propustit
дать рекомендации	– dát doporučení, doporučit
дать разъяснения	– podat vysvětlení, objasnit
дать советы	– dát radu, poradit
дать средства	– poskytnout prostředky
дать срок	– dát termín
дать телеграмму	– zaslat telegram
дать указания	– dát instrukce, instruovat
дать характеристику	– dát charakteristiku, charakterizovat
дать цену	– udělat cenu, ocenit
дать экономию	– ušetřit něco
дать эффекты	– dát efekty
добиться барыша	– dosáhnout zisku

3

задать вопросы	– položit otázky, zeptat se
задать работу	– zadat práci, zaúkolovat

И

извлечь доход	– získat výnos
извлечь пользу	– vytěžit
исключить из организации	– vyloučit z organizace
исключить из реестра	– vyjmout z rejstříku
испытать потребность	– pocítit potřebu

Н

навести критику	– zkritizovat
навести порядок	– zavést pořádek
найти источники	– získat zdroje
найти отклик	– najít odezvu
найти понимание	– nalézt pochopení
найти спрос	– najít poptávku
наложить арест	– obstatit, zabavit
наложить вето	– vetovat
наложить взыскание	– uložit trest, potrestat
наложить контрибуцию	– uložit kontribuci
наложить наказание	– uložit trest, potrestat
наложить налог	– uložit daň, zdanit
наложить пошлину	– uvalit clo
наложить резолюцию	– uložit nařízení, nařít
наложить рестрикции	– zablokovat
наложить санкции	– uložit/uvalit sankce, sankcionovat
наложить штамп	– opatřit razítkem, orazítkovat
наложить штраф	– uložit pokutu, pokutovat
наложить эмбарго	– uvalit embargo
нанести арест	– zadržet
нанести визит	– navštívit
нанести на график	– zakreslit do diagramu
нанести оскорбление	– urazit, ponížit
нанести поражение	– porazit

нанести удар	– zasadit úder, udeřit
нанести урон	– způsobit škodu, poškodit
нанести ущерб	– způsobit újmu, škodu; poškodit
O	
обеспечить контроль	– zajiřovat kontrolu, kontrolovat
обеспечить финансирование	– zajistit financování, financovat
объявить банкротство	– vyhlásit bankrot
объявить блокаду	– vyhlásit blokádu
объявить бойкот	– vyhlásit bojkot
объявить выговор	– udělit důtku
объявить голодовку	– vyhlásit hladovku
объявить закон	– vyhlásit zákon, uzákonit
объявить запрет	– vydat zákaz, zakázat
объявить конкурс	– vypsát, vyhlásit konkurz
объявить приговор	– oznámit, vyhlásit rozsudek
объявить санкции	– sacionovat
объявить стачку	– vyhlásit stávkou
овладеть печатью	– ovládnout tisk
оказать влияние	– ovlivnit
оказать внимание	– věnovat pozornost
оказать доверие	– vyjádřit důvěru, důvěřovat
оказать кредит	– poskytnout úvěr
оказать поддержку	– vyjádřit podporu, podpořit
оказать помощь	– poskytnout pomoc, pomoci
оказать содействие	– vyjádřit podporu, podpořit
оказать сопротивление	– postavit se na odpor
оказать ссуду	– poskytnout půjčku
опубликовать постановление	– publikovat rozhodnutí, ustanovení
оставить на попечение	– ponechat v péči, v opatrovnictví
осуществить акцепт	– akceptovat, přijmout
осуществить контроль	– provést kontrolu, zkontrolovat
осущ. контрасигнацию	– uskutečnit kontrasiñaci, kontrasiñovat

осуществить модернизацию	– provést modernizaci, zmodernizovat
осуществить преобразования	– uskutečnit reformy, zreformovat
осуществить реконструкцию	– provést rekonstrukci, zrekonstruovat
осуществить реорганизацию	– provést reorganizaci, zreorganizovat
осуществить санкции	– uplatnit sankce, sankcionovat
осуществить сертификацию	– provést certifikaci, certifikovat
осуществить строительство	– provést výstavbu, vybudovat
осуществить трансакцию	– provést transakci
осуществить экспансию	– expandovat
осуществить экспроприацию	– provést expropriaci, vyvlastnit
отдать в аренду	– dát k pronájmu, pronajmout
отдать в наём	– dát k pronájmu, pronajmout
отдать в починку	– dát do opravy
отдать долг	– splatit dluh
отдать дом	– darovat dům
отдать на хранение	– dát do úschovy
отдать под суд	– postavit před soud
отдать распоряжения	– dávat příkazy, přikazovat
открыть аккредитив	– otevřít akreditiv
открыть кредит	– poskytnout, otevřít úvěr
открыть представительство	– otevřít zastupitelství
открыть счёт	– založit, otevřít účet
открыть филиал	– otevřít pobočku
отпустить в кредит	– dát na úvěr
отпустить в отпуск	– dát dovolenou
отпустить кредит	– poskytnout úvěr

П

передать заявление	– postoupit přihlášku
передать право	– převést právo
перейти в атаку	– přejít do útoku
перейти в оппозицию	– přejít do opozice
подать апелляцию	– podat odvolání, odvolat se

подать в отставку	– abdikovat z funkce, sesadit
подать жалобу	– podat žalobu, zažalovat
подать заявку	– podat přihlášku, přihlásit se
подать кассацию	– podat odvolání, odvolat se
подать оферту	– podat ofertu, nabídnout
подать пример	– uvést příklad
подать протест	– podat protest, protestovat
подать рапорт	– podat hlášení
подать рекламацию	– podat reklamaci, reklamovat
подвергнуть блокаде	– podrobit blokádě, uvalit blokádu
подвергнуть допросу	– podrobit výslechu, vyslechnout
подвергнуть изменению	– podrobit změně, změnit
подвергнуть наказанию	– podrobit trestu, potrestat
подвергнуть осмотру	– podrobit prohlídce, prohlédnout
подвергнуть осуждению	– podrobit odsouzení, odsoudit
подвергнуть цензуре	– podrobit cenzuře, cenzurovat
подвергнуть штрафу	– uvalit pokutu, pokutovat
поддаться влиянию	– podlehnout vlivu
поднять восстание	– vzbouřit se
поднять кампанию	– rozvinout kampaň
поднять смуту	– vyvolat nepokoje
поднять технику	– zdokonalit techniku
поднять хозяйство	– pozvednout hospodářství
показать пример	– uvést příklad
показать результат	– vykázat výsledek
положить основание	– dát základ
получить вознаграждение	– dostat odměnu
получить выговор	– dostat důtku
получить грант	– dostat, získat grant
получить дотацию	– dostat, získat dotaci
получить опыт	– získat zkušenost
получить отклик	– získat ohlas
получить оценку	– dostat hodnocení
получить патент	– dostat, získat patent

получить повышение	– být povýšen
получить специальность	– získat kvalifikaci
поставить в плюс	– počítat k dobru
поставить в повестку	– zařadit do programu
поставить в положение	– přivést do situace
поставить вопрос	– položit otázku, zeptat se
поставить дату	– napsat datum, opatřit datem
поставить метку	– dát označení, označit
поставить на голосование	– dát hlasovat (o něčem)
поставить на ратификацию	– předložit k ratifikaci
поставить на службу	– postavit do služby, povolat
поставить под угрозу	– vystavit nebezpečí, ohrozit
поставить подпись	– podepsat
потерпеть провал	– utrpět krach, zkrachovat
потерпеть убытки	– utrpět ztráty
предложить финансирование	– nabídnout financování
предоставить бонификацию	– poskytnout bonifikaci, bonifikovat
предоставить в распоряжение	– dát k dispozici
предоставить возможность	– poskytnou možnost
предоставить концессию	– udělit koncesi
предоставить кредит	– poskytnout úvěr
предоставить лизинг	– poskytnout leasing
предоставить лицензию	– udělit licenci
предоставить льготы	– poskytnout výhody
предоставить натуру	– poskytnout naturálie
предоставить отчёт	– předložit zprávu
предоставить полномочия	– poskytnout plnou moc, zplnomocnit
предоставить рассрочку	– povolit splátky
предоставить шанс	– poskytnout šanci
предъявить аккредитив	– předložit akreditiv
предъявить вексель	– předložit směnku
предъявить для платежа	– předložit k proplacení
предъявить заключение	– předložit vyjádření
предъявить иск	– podat žalobu, zažalovat

предъявить обвинение	– vznést obvinění, obvinít
предъявить паспорт	– předložit pas
предъявить ультиматум	– dát ultimátum
предъявить чек	– předložit šek
привести в исполнение	– uskutečnit
привести в порядок	– dát do pořádku
привести в систему	– uspořádat
привести доказательство	– předložit důkaz
привести к ухудшению	– přispět ke zhoršení
привлечь в суд	– pohnat před soud
прийти в негодование	– pohoršit se nad čím
прийти к власти	– dostat se k moci
прийти к выводу	– dospět k závěru
прийти к краху	– zkrachovat
прийти к решению	– rozhodnout se
прийти к соглашению	– dospět k dohodě
приложить к актам	– přiložit ke spisům
применить консигнацию	– konsignovat
принять бюджет	– schválit rozpočet
принять в залог	– vzít do zástavy, zastavit
принять в пай	– přijmout za společníka
принять в расчёт	– vzít v úvahu, uvážit
принять в собственность	– převzít do vlastnictví
принять в члены	– přijmout za člena
принять валюту	– převzít valuty
принять вахту	– převzít službu
принять вызов	– vyhovět výzvě
принять заказ	– převzít objednávku
принять к сведению	– vzít na vědomí
принять конституцию	– přijmout ústavu
принять меры	– přijmout opatření
принять оферту	– přijmou ofertu
принять постановление	– přijmout usnesení
принять рапорт	– přijmout hlášení

принять резолюцию	– přijmout řešení
принять шефство	– převzít patronát
приобрести в лизинг	– koupit na leasing
приобрести имущество	– získat majetek
приобрести недвижимость	– nabýt nemovitost
причинить вред	– způsobit škodu, poškodit
провести аналогию	– porovnat
провести бойкот	– bojkotovat
провести инкассацию	– inkasovat
провести инкорпорацию	– provést inkorporaci, inkorporovat
провести кампанию	– uskutečnit kampaň
провести ликвидацию	– provést likvidaci, zlikvidovat
провести на практике	– uskutečnit v praxi
провести плебисцит	– provést plebiscit
провести программу	– uskutečnit program
провести расследование	– provést výzkum, vyzkoumat
провести ревальвацию	– provést revalvaci, revalvovat
провести смету	– vytvořit rozpočet
произвести аннуляцию	– provést anulaci, anulovat
произвести аттестацию	– provést atestaci, atestovat
произвести взвешивание	– zvážit
произвести выбор	– učinit výběr/volbu, zvolit
произвести выплату	– proplatit, vyplatit
произвести инкорпорацию	– provést inkorporaci, inkorporovat
произвести капитализацию	– provést kapitalizaci, kapitalizovat
произвести компенсацию	– provést kompenzaci, (vy)kompenzovat
произвести ликвидацию	– provést likvidaci, zlikvidovat
произвести оплату	– provést platbu, zaplatit
произвести осмотр	– udělat prohlídku, prohlédnout
произвести перевод	– provést převod, převést
произвести размещение	– provést rozmístění, alokovat
произвести реконструкцию	– provést rekonstrukci, zrekonstruovat
произвести ремонт	– provést opravu
произвести реструктуризацию	– provést restrukturalizaci, restrukturalizovat

произвести эмиссию	– emitovat
проявить интерес	– projevit zájem
проявить неуважение	– projevit neúctu
проявить солидарность	– projevit solidaritu
проявить участие	– projevit účast
пустить в обиход	– dát do užívání
пустить в оборот	– dát do oběhu
пустить в продажу	– dát do prodeje

P

разрешить спор	– vyřešit spor
----------------	----------------

S

сбросить акции	– hodit na trh akcie
сдать в аренду	– vzít do pronájmu, pronajmout
сдать в архив	– dát do archivu, zaarchivovat
сдать в эксплуатацию	– dát do užívání
сдать темпы	– ztratit tempo
сделать взнос	– zaplatit příspěvek, přispět
сделать выбор	– učinit výběr/volbu, vybrat si
сделать вывод	– vyvodit důsledky
сделать выговор	– pokárat
сделать доклад	– přednést referát
сделать долги	– nadělat dluhy
сделать донос	– udat
сделать замечание	– napomenout
сделать заявление	– vyhlásit
сделать контрировку	– napsat účetní předpis
сделать обзор	– udělat přehled
сделать обход	– obejít
сделать оговорку	– vyhradit si
сделать открытие	– učinit objev

сделать отчёт	– podat hlášení
сделать перерасчёт	– přepočítat
сделать покупку	– udělat nákup, nakoupit
сделать попытку	– pokusit se
сделать предложение	– předložit návrh, navrhnout
сделать признание	– učinit doznání, doznat se
снять арест	– zrušit zabavení
снять барьеры	– odstranit překážky
снять долги	– zrušit dluhy, oddlužit
снять запрет	– odvolat zákaz
снять квартиру	– pronajmout si byt
снять налоги	– zrušit daně
снять недоимки	– zrušit nedoplatky
снять обвинение	– zprostit obžaloby
снять отпечатки	– sejmout otisky
снять по вкладу	– vybrat z vkladu
снять пробу	– odebrat vzorek
снять рекламу	– stáhnout reklamu
снять с должности	– stáhnout z funkce, suspendovat
снять с кредитования	– zrušit úvěr
снять с повестки	– stáhnout z programu
снять с производства	– stáhnout z výroby
снять с работы	– dát výpověď zaměstnanci, propustit
снять с учёта	– vyřadit někoho z evidence
снять со счёта	– vybrat z konta
снять судимость	– odstranit záznam z trestního rejstříku
снять эмбарго	– zrušit embargo
собрать доказательства	– opatřit (si) důkazy
совершить беззаконие	– dopustit se bezprávi
совершить дело	– vykonat čin, učinit
совершить кражу	– dopustit se krádeže, ukrást
совершить нападение	– dopustit se napadení, napadnout
совершить насилие	– dopustit se násilí
совершить несправедливость	– dopustit se křivdy, ukřivdit

совершить операцию	– provést operaci, transakci
совершить преступление	– spáchat trestný čin
совершить разбой	– dopustit se krádeže, ukrást
совершить растрату	– zpronevěřit peníze
совершить сделку	– provést transakci
совершить убийство	– spáchat vraždu, zavraždit
совершить хищение	– dopustit se zpronevěry, zpronevěřit
совершить хулиганство	– dopustit se výtržnictví
создать комиссию	– vytvořit komisi
создать менеджмент	– vytvořit management
создать основу	– položit základ
создать портфель	– vytvořit portfolio
создать предпосылки	– vytvořit předpoklady
создать равновесие	– zavést rovnováhu
создать фонды	– zřídit fondy
создать фракцию	– vytvořit frakci
составить акт	– sepsat protokol
составить калькуляцию	– udělat kalkulaci, vykalkulovat
составить капитал	– shromáždit kapitál
составить меморандум	– sestavit memorandum
составить описание	– udělat soupis, inventuru, zinventarizovat
составить письмо	– zkoncipovat dopis
составить план	– vypracovat plán, naplánovat
составить проект	– vypracovat projekt, vyprojektovat
составить протокол	– sepsat protokol
составить сводку	– vypracovat souhrnné hlášení
составить смету	– sestavit rozpočet
составить список	– vyhotovit seznam
составить указатель	– sestavit registr
сохранит данные	– uchovat informace
сохранить анонимность	– zachovat anonymitu
сохранить в тайне	– udržet v tajnosti, utajit

У

удержать в памяти	– mít na paměti
указать адрес	– uvést adresu
указать качество	– označit kvalitu
установить личность	– zjistit totožnost
установить отцовство	– zjistit/určit otcovství
установить фактор	– zjistit faktor
установить цены	– zavést ceny

2.2 Analýza vyexcerpovaného materiálu

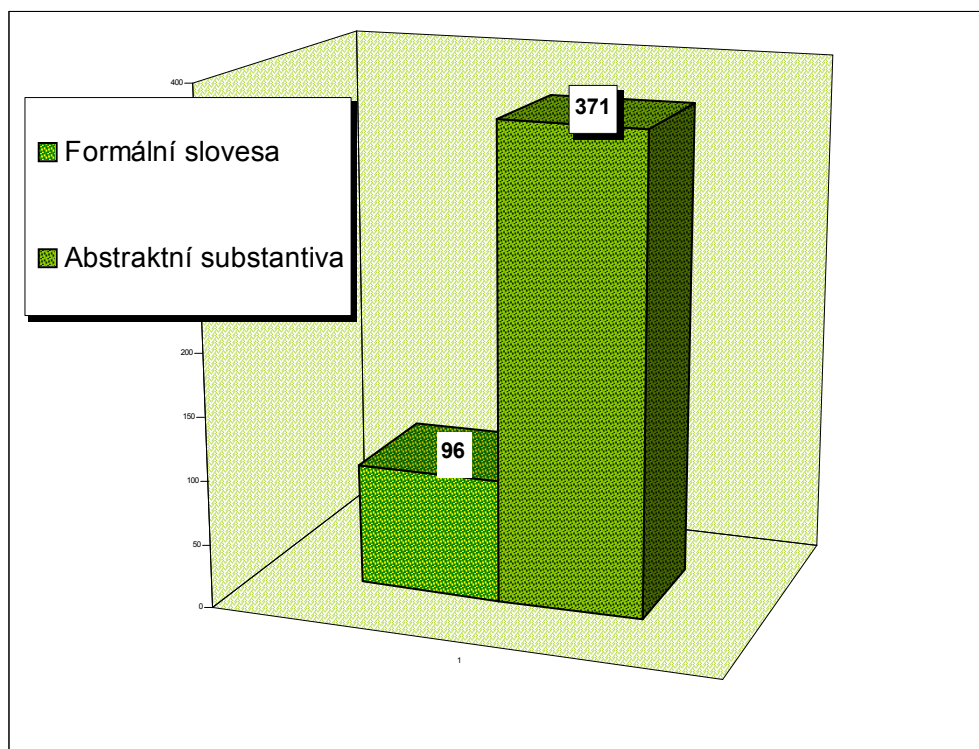
Sestavování slovníčku verbonominálních spojení se neobešlo bez drobných obtíží. Rozlišit totiž verbonominální spojení od „obyčejného“ spojení slovesa s podstatným jménem není zrovna snadný úkol. Základní rozdíly ve své monografii popisuje např. Jan Gregor (2008). Ze syntaktického hlediska hlavní rozdíl spočívá v tom, že sloveso z verbonominálního spojení (formální sloveso) není lexikálně plnohodnotné, tudíž nemůže samostatně plnit funkci přísudku. Formální slovesa patří mezi jednotky s širokým či obecným významem. V praxi to znamená, že pouze obecně naznačují činnost, proces nebo stav a teprve substantivum blíže určuje druh dané činnosti. Verbonominální spojení se tedy považuje za jeden větný člen. Nejčastěji verbonominální spojení ve větách vystupují jako jednoduchý slovesný přísudek.

Nezbytnou pomůckou se při rozlišování, co je a není verbonominální spojení, stala již několikrát citovaná publikace J. Gregora (2008), která obsahuje abecední seznam formálních sloves. Celkem se nám podařilo nashromáždit bezmála 800 verbonominálních spojení, vzhledem k určenému rozsahu práce jsme ale do slovníčku zařadili pouze slovesa vidu dokonavého.

V této části práce tedy budeme pracovat hlavně s tímto materiálem, čítajícím 483 verbonominálních spojení. Provedeme jednoduchou analýzu doprovázenou grafy a doplníme si některé teoretické poznatky, např. způsoby překladu verbonominálních spojení aj.

2.2.1 Komponenty verbonominálních spojení

V teoretické části jsme zmínili, že verbonominální spojení se skládá z formálního slovesa a abstraktního substantiva, přičemž takovýchto sloves existuje pouze několik stovek. S nimi se potom váže několik tisíc abstraktních substantiv. Náš materiál danou skutečnost prokazuje, avšak v menším poměru, což je dle mého názoru způsobeno užším tématickým zaměřením práce.

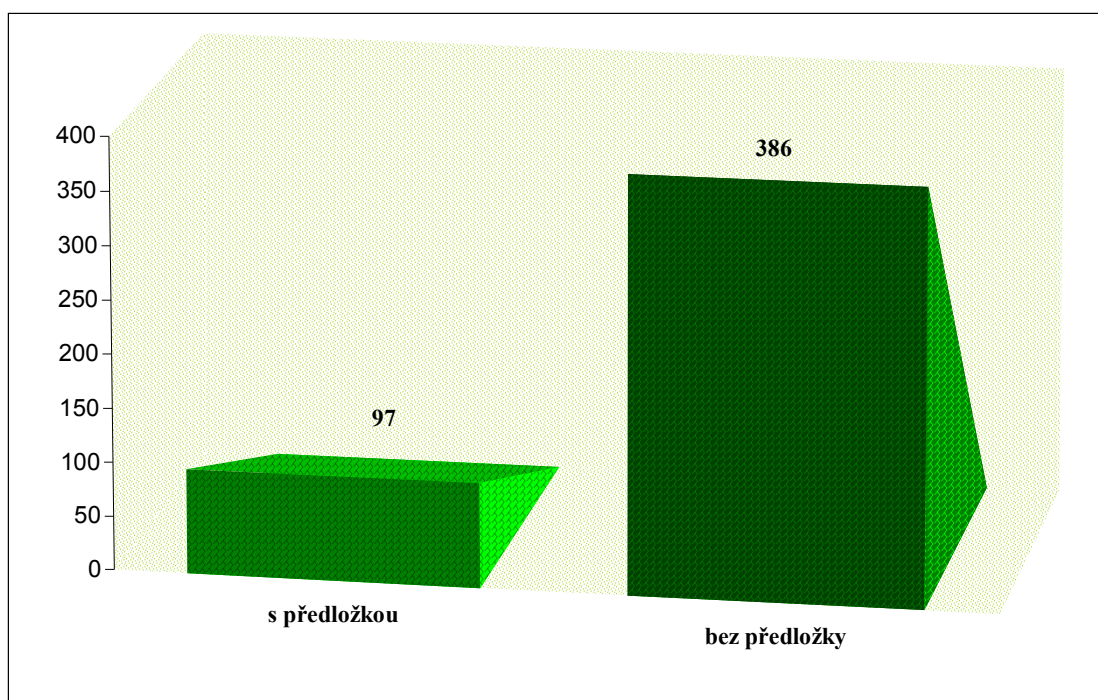

Rozhodně musíme souhlasit i s dalším tvrzením, že okruh abstraktních substantiv se neustále rozšiřuje. V odborných textech se velmi často vyskytují slova přejatá, chcete-li tzv. „mezinárodní“, jako například anulace (аннуляция), audit (аудит), atestace (аттестация), modernizace (модернизация), kontrasi gnace (контрассигнация) a další. Tato substantiva většinou tvoří „internacionální substantivní terminologická pojmenování“ (Rudincová 2000: 169). „V pojmenováních tohoto typu sloveso jen obecně naznačuje činnost, proces nebo stav a teprve substantivní komponent specifikuje tento druh činnosti. Z hlediska přesnosti a jednoznačnosti odborného vyjadřování jsou pak taková pojmenování terminologického charakteru prostředkem potřebným a v současném jazyce i značně expanzivním“ (Vlková 1990: 7, cit. v: Rudincová 2000: 168).

Na místě abstraktního substantiva může vystupovat i zpodstatnělé přídavné jméno, je to však jev neobvyklý, v našem materiálu se daný případ vyskytl pouze jednou, a to ve spojení „mít status občana“ (быть гражданским).

2.2.2 Verbonominální spojení s předložkou

Verbonominální spojení lze dělit na předložková a bezpředložková. B. Rudincová skupinu bezpředložkových verbonominálních spojení charakterizuje takto: „Z hlediska formální struktury v naprosté většině jde o spojení slovesa se závislým substantivem v akuzativu, například: вести переписку, дать показания, оказывать влияние, осуществить экспансию apod.“ (Rudincová 2000: 165). Nás však v tuto chvíli bude zajímat spíše skupina druhá (předložková verbonominální spojení). Na grafu (viz níže) můžeme vidět, že má v našem materiálu vcelku hojně zastoupení.

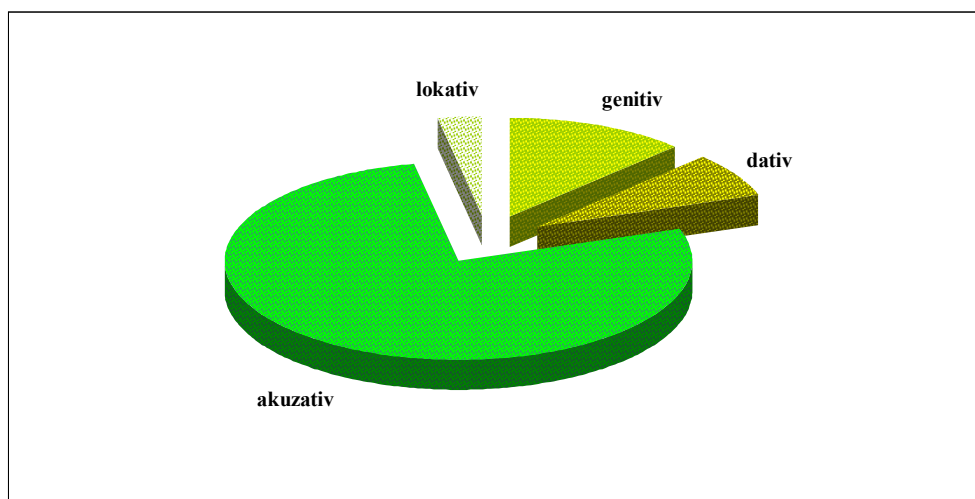
„Mezi předložkovými typy multiverbálních spojení se poměrně často vyskytuje spojení slovesa se substantivem v akuzativu:

s předložkou „v“, např.: **взять в аренду, вступить в договор, взять в долг, дать в пользование, вызвать в полицию** aj.,

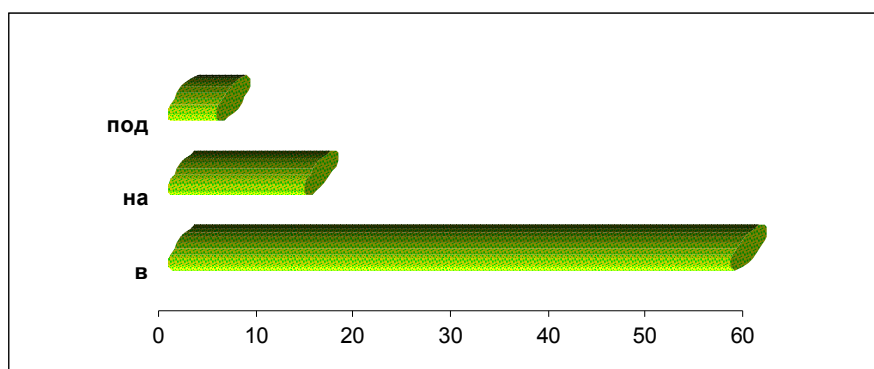
s předložkou „na“, např.: **внести на депозит, встать на защиту, нанести на график, оставить на попечение**, aj.,

s předložkou „pod“, např.: **поставить под угрозу, взять под арест, взять под контроль, вынести под строку** apod.“ (Rudincová 2000: 166)¹.

V našem případě dané tvrzení platí, slova „poměrně často“ ale zaměníme za „nejčastěji“. Pro názornost opět přikládáme graf:

Zastoupení jednotlivých předložek a), b) a c) v akuzativu pak v grafickém znázornění vypadá takto:

¹ Využili jsme rozdělení B.Rudincové za použití vlastních příkladů ze slovníčku verbonominálních spojení.

2.2.3 Způsoby překladu verbonominálních spojení

Nyní se zaměříme na způsoby překladu verbonominálních spojení do češtiny. „Ruská VNS lze překládat dvěma základními způsoby, uváděnými autory zabývajícími se překladem VNS do češtiny (např. Žváček 1995: 28). Buď pomocí jednoho slova – slovesa (synteticky), což se považuje za vhodnější řešení z hlediska češtiny, anebo rovněž pomocí VNS (analyticky)“ (Gregor 2008: 122). Logicky tedy můžeme využít celkem tři způsoby překladu – pouze syntetický, pouze analytický nebo oba dva zároveň. Platí zde pravidlo, že syntetický překlad využíváme v případě, že v češtině neexistuje analytická varianta. Naproti tomu v ruštině se užívají buďto obě varianty současně, nebo existuje pouze VNS.

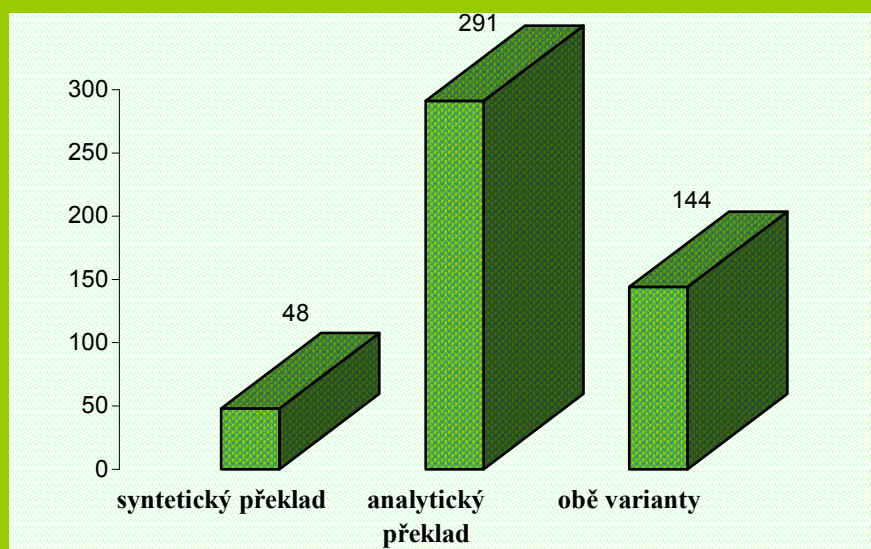
Synteticky se zpravidla překládá VNS, ve kterém má substantivní komponent společný základ se souvztažným slovesem, např. vypovídat - давать показания = показывать.

Analytického překladu využijeme naopak v případě, že čeština nedisponuje syntetickým ekvivalentem. Dále pak i v případě, kdy „jak v ruštině, tak i v češtině či pouze v jednom z jazyků se syntetická varianta odlišuje svým významem, ačkoli obě varianty mají též společný slovní základ analogicky například s проводить анализ = анализировать (též slovní základ souvztažného slovesa a substantivní složky ve VNS); slov. však: принимать меры ≠ мерить, přijímat ≠ opatřovat, a proto je třeba opět užít pouze analytického překladu“ (Gregor 2008: 123).

Překladatel by se tedy ve finále měl rozhodovat podle vhodnosti daného výrazu v určitém funkčním stylu, tj. kontextu a podle norem českého jazyka. „Čeština většinou disponuje syntetickými i analytickými prostředky. Podmíněně lze doporučit překládat ruská VNS pokud možno jednoslovně, a to i ve stylu odborném – vyhneme se tak složitým konstrukcím (zároveň je však třeba znovu zdůraznit, že vždy je nutné přihlížet ke specifičnosti příslušného VNS a k množství jiných faktorů zmíněných již výše, a teprve poté zvolit nejvhodnější variantu pro každé jednotlivé ruské VNS). Český projev je totiž obecně úspornější (=syntetický), zatímco ruština často preferuje explicitnější, popisnější vyjádření (=analytické), jež však v češtině vypadá a zní poněkud těžkopádně a nepřirozeně (=analyticky)“ (Gregor 2008: 129).

O tom se můžeme přesvědčit při překladu českých sloves do ruštiny. Ve většině případů jsou překládána analyticky, což má kromě větší explicitity na svědomí mnohdy zcela odlišná větná konstrukce.

Způsoby překladu verbonominálních spojení

Z grafu je patrné, že se náš překlad s obecnými teoretickými tvrzeními zcela neshoduje. Zde je nutné vzít v úvahu, že slovní zásoba odborného stylu je oproti jiným velmi specifická a složitá. „Mnohá ustálená slovesně jmenná pojmenování vznikla v současné ruštině, užívané v podnikatelské oblasti, podle již existujícího modelu spojením slovesa s odborným názvem jedno- i víceslovným. Z hlediska konkurence multiverbálního spojení a jeho jednoslovného slovesného ekvivalentu pak tato pojmenování představují specifický problém. Mnohá taková spojení terminologické povahy transformovat v jednoslovný slovesný ekvivalent bez ztráty terminologické přesnosti nelze“ (Rudincová 2000: 168).

Drtivou většinu vyexcerpovaných verbonominálních spojení jsme tedy překládali analyticky. Buď byl podle našeho subjektivního názoru syntetický překlad méně vhodný, nebo se jednalo o situaci, kdy: „v obou jazycích máme pro vyjádření jistého procesu, stavu nebo děje pouze multiverbální pojmenování, které existuje v ruštině i češtině jako jediný prostředek označení slovesného děje – потерпеть убытки – utrpět ztráty“ (Rudincová 2000: 169). Ve slovníčku také pochopitelně neexistuje žádný kontext, podle kterého bychom způsob překladu mohli zvolit.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo získat ucelený přehled o verbonominálních spojeních v ekonomických a právnických textech. Nejprve jsem se tedy zaměřila na stylistické vymezení těchto textů. Zde jsem narazila na zajímavou problematiku prolínání funkčních stylů, které se krátce věnuji v teoretické části.

Následovalo studium odborné literatury o verbonominálních spojeních. Na základě získaných vědomostí jsem pak začala sestavovat slovníček. Největším problémem bylo rozlišování verbonominálních spojení. Jakožto „laik“ jsem si v této oblasti často nebyla jistá. Jako pomůcku jsem používala publikaci Jana Gregora Verbonominální spojení v ruštině (v částečné konfrontaci s češtinou), která obsahuje seznam ruských formálních sloves. Celkem se mi podařilo nashromáždit bezmála 800 verbonominálních spojení, vzhledem k určenému rozsahu bakalářské práce jsem ale do slovníčku zařadila pouze slovesa vidu dokonavého.

Další těžkosti nastaly při překladu vyexcerpovaného materiálu. Dle mého názoru je výběr vhodné varianty překladu do jisté míry subjektivní. Každý překladatel má svůj styl vyjadřování, i ve slovníčích se často setkáváme s různými překlady stejného pojmu. Důležitou roli hraje i styl textu, míra jeho odbornosti a v neposlední řadě také kontext. Slovníček jsem tedy překládala podle svého nejlepšího vědomí a svědomí s přihlédnutím k obecným doporučením v odborné literatuře.

Nakonec jsem za pomoci grafů vypracovala stručnou analýzu slovníčku verbonominálních spojení. Zajímalo mě, do jaké míry se budou obecné charakteristiky shodovat s výsledky mé práce s tématicky úzce zaměřenou skupinou verbonominálních spojení. Výsledky pro mne byly uspokojivé, zásadnější rozdíly se totiž objevily pouze u způsobu překladu verbonominálních spojení, což se dalo očekávat. Velký počet verbonominálních spojení užívaných v odborných textech má totiž terminologický charakter, je proto třeba dbát na přesnost překladu, která je podle mě větší právě při překladu analytickém, který v našem vzorku převažuje.

Závěrem podotýkám, že tímto tématem by se jistě dalo zabývat hlouběji, například vyexcerpovat obsáhlejší vzorek nebo rozšířit teoretickou část. Tím bych však již překročila stanovený rámec bakalářské práce. Do budoucna se rozhodně nebráním další práci s takovýmto materiálem. Pokud to bude v dalším zaměření mého studia možné, ráda bych danou problematiku zpracovala také v diplomové práci.

Резюме

При выборе темы бакалаврской работы меня больше всех заинтересовала тема «Глагольно-именные словосочетания в экономических и юридических текстах на русском и чешском языках», потому что меня очень увлекает изучение русского языка, специально языка делового общения, с которым эта тема связана. Уже в начале было очевидно, что справиться с этой темой будет не легко, но именно этот факт во мне возбудил усилие разработать данную тему. Целью настоящей работы было создать комплексный образ о глагольно-именных сочетаниях в экономических и юридических текстах.

Моя работа состоит из двух главных частей: теоретической и практической. Теоретическая часть ориентируется на стилистическое определение экономических и юридических текстов. В ней указаны характеристики русского и чешского официально-делового стиля, их различия и общие черты. Также здесь хаактеризуются специфика и языковые средства используемые в экономических и юридических текстах и основные жанры официально-делового стиля. Теоретическая часть закончена характеристикой глагольно-именных словосочетаний и описанием их компонентов.

В практической части я составила словарь, который содержит 483 глагольно-именных словосочетаний с переводом на чешский язык. В целом мне удалось найти почти 800 глагольно-именных словосочетаний, но чтобы соблюсти данный объём бакалаврской работы, решила в словарь поместить только глагольно-именные словосочетания с глаголами совершенного вида. Сочетания отсортированы в алфавитном порядке по глаголам. После словаря следует анализ приобретённого материала. С помощью графиков я разработала анализ - сравнение общих характеристик глагольно-именных словосочетаний с результатами моей работы с узко определённой группой этих словосочетаний. При этом я ориентировалась на характеристики компонентов глагольно-именных словосочетаний, на глагольно-именные словосочетания с предлогом и на способы перевода русских глагольно-именных словосочетаний на чешский язык.

В заключение я хотела бы отметить, что эту тему можно разработать более подробно, например расширить теоретическую часть или собрать больше глагольно-именных словосочетаний. Но тем самым я бы превысила установленный объём бакалаврской работы. Если, однако, в будущем появится

такая возможность, я хотела бы продолжать заниматься предметом моей бакалаврской работы и написать по этой теме, например, дипломную работу.

Надеюсь, что эта работа принесёт всем читателям новые знания, которые будут для них полезными в школе и на работе.

Seznam použitých zdrojů:

1. Anfilov, M.; Barch, M.: Ruština pro ekonomy III. Odborné texty. 1. vyd. Praha, Ediční oddělení VŠE Praha 1998. 119 s.
2. Anfilov, M.; Horváthová, M.: Ruština pro ekonomy II. Odborné texty. 1.vyd. Praha, Ediční oddělení VŠE Praha 1996. 95 s.
3. Csiriková, M. a kol.: Česko-ruský slovník aktuálních pojmů z oblasti ekonomické, finanční, politické a právní. Praha, Linde a.s. 1997. 222 s.
4. Csiriková, M., Vysloužilová, E. a kol.: Rusko-český odborný slovník z oblasti ekonomické, politické a právní. Praha, Linde a.s. 1998. 517 s.
5. Čechová, M. a kol.: Současná česká stylistika. 1. vyd. Praha, ISV 2003. 342 s.
6. Flídrová, H.; Žaža, S.: Synkaxis ruského jazyka v сопоставлении s českým. Olomouc, Univerzita Palackého 2005. 163 s.
7. Gregor, J.: Verbonominální spojení v ruštině (v částečné konfrontaci s češtinou). 1 vyd. České Budějovice, Vysoká škola evropských a regionálních studií 2008. 304 s.
8. Grepl, M.; Karlík, P.: Skladba češtiny. 1. vyd. Olomouc, Votobia 1998. 503 s.
9. Horvátová, M.; Hutarová, M.: Ruská korespondence a jednání. 1.vyd. Praha, Ekopress s.r.o. 2001. 145 s.
10. Hutarová, M.; Hucl, V.: Ruská obchodní korespondence. 2. vyd. Praha, Ekopress s.r.o. 2002. 208 s.
11. Kolektiv autorů ústavu českého jazyka Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně: Příruční mluvnice češtiny. 2. vyd. Brno, Nakladatelství Lidové noviny s.r.o. 2003. 799 s.

12. Korostenski, J.; Vágnerová, M.: Česko-ruský slovník pro obchodní sféru. 1. vyd. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích 2000. 386 s.
13. Kralčák, L': Analytické verbo-nominálne spojenia v slovenčině. Synchronno-diachrónný pohľad. Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta 2005. 204 s.
14. Kuboňová, K.: Přejchodová pásma mezi funkčními styly. Charakteristika tiskové zprávy Ministerstva spravedlnosti ČR o rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Magisterská diplomová práce.
Dostupné na http://is.muni.cz/th/165169/ff_m/?lang=en;id=131162
[cit. 12.2.2012].
15. Kyselá, M.: Ruská skladba I.část. 1.vyd. Ostrava, Pedagogická fakulta v Ostravě 1987. 125 s.
16. Leška, O.; Veselý, J.: Přehled ruského tvarosloví. 1. vyd. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1984. 96 s.
17. Lotko, E.: Srovnávací a bohemistické studie. 1.vyd. Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého 2008. 312 s.
18. Manková, N.: Stylistika a normy ruského jazyka. 1. vyd. Plzeň, Pedagogická fakulta v Plzni 1984. 90 s.
19. Mrověcová, L.: Obchodní ruština (Русский язык в торговле). Dotisk 1.vyd. Brno, Computer Press 2009. 463 s.
20. Nemeth, V.; Pohl, T.: Vzory smluv v podnikání a obchodě. 3. dopl. vyd. Ostrava, Sagit 1995. 149 s.
21. Radimský, J.: Verbo-nominální predikát s kategoriálním slovesem. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích 2010. 216 s.

22. Rezková, J.: Ruština pro právníky. 2. aktual. vyd. Praha, Karolinum 2009. 386 s.
23. Rozkocová, L.; Hanusová, Z.; Starý, S.: Ruština pro vědecké a odborné pracovníky: Kurs pro pokročilé. 1. vyd. Praha, Academia 1979. 315 s.
24. Rudincová, B.: Typy pojmenování v současné ruštině. 1.vyd. Ostrava, Ostravská univerzita, Filozofická fakulta 2001. 210 s.
25. Rudincová, B.; Mezuláník, J.; Nováček, P.; Skácel, J.: Stručný rusko-český slovník pro podnikatele. 1. vyd. Karviná, Taurus 1993. 136 s.
26. Sopira, A.: Rusko-slovenský ekonomický slovník. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1972. 752 s
27. Šiška, P.: Sloh – funkční styly.
Dostupné na <http://coptel.coptkm.cz/index.php?action=2&doc=32708&instance=2>
[cit. 13.2.2012].
28. Šťovíček, J.; Vrabc, J.: Kupní smlouvy. 1. vyd. Praha, Prospektrum 2000. 159 s.
29. Vágnerová, M.; Měšťan, J.; Milevskaja, T.: Jednáme rusky efektivně – samostatně – s jistotou. 1. vyd. Písek, J&M 2003. 95 s.
30. Вильчур, Н. Р.; Сотов, П. В.: Сборник договоров [online]. 3. издание. Москва, Проспект 2005. 780 с.
Dostupné na <http://www.kodges.ru/11063-sbornik-dogovorov.html>.
31. Дускаева, Л. Р.; Протопопова, О. В.: Жанры официально-делового стиля.
Dostupné na http://stylistics.academic.ru/32/Жанры_официально-делового_стиля
[cit. 9.2.2012].
32. Коллектив авторов: Практическая стилистика русского языка для учащихся с неродным русским языком. Москва, «Русский язык» Курсы 2007. 168 с.

Internetové zdroje:

1. <http://www.bddo.ru/>
2. <http://www.bizformat.ru/>
3. <http://www.for-expert.ru/gpravo1/92.shtml>
4. <http://www.gramota.ru/>
5. <http://www.lawleader.ru/>
6. <http://www.quickdoc.ru/>
7. <http://www.vseoprave.ru/>